

13.6.2011

Maa- ja metsätalousministeriö
Elintarvike- ja terveysosasto
PL 30
00023 Valtioneuvosto

MMM:n elintarvike- ja terveysosaston lausuntopyyntö 12.5.2011 MMM021:00/2011

**LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI
KASVINSUOJELUAINEISTA SEKÄ LAEIKSI METSÄN HYÖNTEIS- JA
SIENITUHOJEN TORJUNNASTA ANNETUN LAIN JA RIKOSLAIN MUUTTAMISESTA**

Tapio kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto.

Kasvinsuojeluinainelain valmistelun yhteydessä ei ole otettu huomioon lakiesityksen vaikutuksia metsätalouteen.

Tapion näkemyksen mukaan lakiesityksen vaikutuksia metsätalouteen tulee tarkastella vielä perusteellisesti ennen kuin esitystä voidaan viedä eteenpäin. Valmistelussa ei ole huomioitu muun muassa säädösten vaikutusta talousmetsissä tehtävään juurikäävantorjuntaan.

Metsätaloudessa kasvinsuojeluinainerekisteriin merkittyjä torjunta-aineita käytetään lähinnä kuusen ja männyn juurikäävän torjuntaan, heinätorjuntaan metsänuudistusalloilla sekä taimitarhoilla ja siemenviljelyksillä.

Parhaillaan tutkitaan kantokäsittelyllä tehtävää vesakon biologista torjuntaa, jossa käytetään purppuranahakka-sientä (*Chondrostereum purpureum*).

Kuusen ja männyn juurikäävän vuotuinen torjunta-ala on noin 50 000 ha vuodessa. Taimikoiden kemiallinen heinätorjunta-ala on muutamia tuhansia hehtaareja vuodessa. Metsäpuiden taimitarhoilla torjuntaa tehdään rikkaruohoja ja sienitauteja vastaan. Näissä kasvinsuojeluinaineiden käyttömäärä on vähentynyt kun paljasjuuristen taimien avomaakasvatuksesta on siirrytty pääsääntöisesti paakkutaimien kasvihuonekasvatukseen. Lisäksi taimet käsitellään tukkimiehentäitä vastaan ennen maastoon vientiä. Avomaan siemenviljelyksillä tehdään jossain määrin heinätorjuntaa sekä koivun kasvihuoneviljelyksillä torjuntaa kirvoja ja punkkeja vastaan.

Juurikäävän torjunta

Etelä-Suomen kuusista 15-20 prosenttia on tyvilahon vikaannuttamia. Yleisin kasvavien kuusten lahottaja on kuusenjuurikäpä (*Heterobasidion parviorum*). Kuusen tyvilahosta aiheutuu vuosittain metsätaloudelle noin 40 miljoonan euron tappiot. Kuusenjuurikäävän merkittävät tuhot rajoittuvat noin Kokkola - Joensuu -linjan eteläpuolelle.

Männynjuurikäpä (*Heterobasidion annosum*) on toinen Suomessa esiintyvä juurikäpäälaji. Se aiheuttaa juurilahoja männiköissä (tyvitervastauti). Männynjuurikäävän levinneisyys Suomessa rajoittuu maan eteläosiin, Kuopion eteläpuolelle. Tuhoja esiintyy eniten Kaakkois-Suomessa.

13.6.2011

Juurikäävän leviämistä voidaan vähentää kesähakkuissa käsittelemällä tuoreet kantopinnat biologisella torjunta-aineella. Torjuntaan on käytössä kaksi torjunta-ainetta, harmaaorvakkasieni (kauppanimi Rotstop) ja urealiuos. Näistä ensin mainittu on pääasiällisin käytetty torjunta-aine. Harmaaorvakkasientä sisältävät ja urea-pohjaiset torjunta-aineet ovat kasvinsuojeluinerekisterissä.

Kantokäsittely tehdään pääsääntöisesti hakkuukoneen lisälaitteella puun kaatovaiheessa. Levitys reppuruiskulla välittömästi hakkuun jälkeen on myös mahdollista.

Juurikäävän torjuntaa yksityismetsissä tuetaan Kestävän metsätalouden rahoituslain (Kemera) varoilla. 2008-2010 torjunta-ala on ollut keskimäärin 40 000 ha vuodessa. Metsäsertifiointin kautta metsänomistajat ja toimijat ovat sitoutuneet juurikäävän torjuntatoimenpiteisiin vähintään 85 %:lla riskikohteiden hakkuupinta-alasta.

Tutkinto

Lakiesityksen 17 § säädettäisiin, että kasvinsuojeluaineita saa käyttää ammattitoiminnassa vain henkilöt, jotka ovat suorittaneet kasvinsuojeluaineita koskevan, lakiesityksen 10 §:ssä määritellyn tutkinnon. Nykyisessä laissa kasvinsuojeluaineista (1259/2006, 18 §) tutkintoa on edellytetty vain henkilöiltä, jotka käyttävät erityistä vaaraa terveydelle tai ympäristölle aiheuttavaa kasvinsuojeluainetta. Ammattimaisella käyttäjällä tarkoitettaisiin (4 §) henkilöä, joka käyttää ammattitoiminnassaan kasvinsuojeluaineita, mukaan luettuina käyttäjät, työntekijät, työnantajat ja itsenäiset ammatinharjoittajat niin maataloudessa kuin muilla aloilla. Siirtymäsäännöksen mukaan ammattitoiminnassa edellytetään 10 §:n mukaisen tutkinnon suoritusta 26.11.2016 alkaen.

Juurikäävän torjunta tehdään pääsääntöisesti koneellisen hakkuun yhteydessä. Hakkuukoneita on hakkuutöissä vajaa 2000 ja hakkuukoneen kuljettajia noin 3000. Näistä noin kaksi kolmasosaa työskentelee Etelä-Suomessa juurikäävän esiintymisalueella.

Tapio katsoo, että lakiesityksessä esitetyn tutkinnon vaatiminen juurikäävän torjuntaa tekeviltä hakkuukoneen kuljettajilta ei ole tarkoituksenmukaista eikä tarpeellista. Tutkintovaatimus todennäköisesti vaikuttaisi kielteisesti juurikäävän torjunnan tavoitteiden saavuttamiseen.

Juurikäävän torjunta-aineiden käytöllä ja levityksellä ei ole todettu olevan ihmisille tai ympäristölle haitallisia vaikutuksia. Pelkästään juurikäävän torjuntaan liittyen tutkinnon sisältö tulisi suunnitella erikseen.

Metsätalouden toimijoille, mm. koneenkuljettajille, metsureille, leimikon suunnittelijoille ja metsänomistajille on olemassa erilaisia osaamistutkintoja, mm. Metsäalan luonnonhoitokortti.

Tapio esittää, että lakiesityksen 10 §:ää tarkennetaan tarpeen mukaan siten, että se mahdollistaa erillisen tutkinnon ainoastaan juurikäävän torjuntaa tekeville.

Vaihtoehtona lakiesityksessä tarkoitettulle tutkinnolle Tapio esittää, että juurikäävän torjunnan tutkinto liitetään osaksi olemassa olevia metsäalan osaamistutkintoja.

13.6.2011

Muu metsätaloudessa kasvinsuojeluaineilla tehtävä heinän- ja vesakontorjunta on määrältään vähäistä. Uudistusaloilla kasvinsuojeluaineilla tehtävään heinän- ja vesakontorjuntaan on tarkoituksenmukaista sisällyttää lakiesityksen mukainen tutkintovaatimus. Tutkintovaatimus on tarkoituksenmukaista myös taimitarhoilla ja siemenviljelyksillä tehtäviin torjuntoihin. Torjunta ja torjunta-aineiden käyttö poikkeaa kuitenkin maatalouden torjunnasta.

Tapio esittää, että lakiesityksen 10 §:ää tarkennetaan tarpeen mukaan siten, että se mahdollistaa erillisen tutkinnon metsätaloudessa tehtäviin kasvinsuojelutorjuntoihin.

Koulutus

Lakiesityksen 8 §:n mukaan turvallisuus- ja kemikaaliviraston on varmistettava, että ammattimaisille käyttäjille on tarjolla kasvinsuojeluaineiden asianmukaista ja turvallista käsittelyä ja käyttöä koskevaa koulutusta. Koulutusohjelmasta annettaisiin tarkemmat säännökset maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Tapio esittää, että lakiesityksen 8 §:ää tarkennetaan tarpeen mukaan siten, että se mahdollistaa erillisen koulutusohjelman metsätaloudessa tehtäviin kasvinsuojelutorjuntoihin.

Levitysvälineiden tarkastus

Lakiesityksen 12 §:ssä säädettäisiin, että ammattimaiseen kasvinsuojeluaineiden levitykseen saa käyttää vain levitysvälineitä, joiden asianmukainen toiminta on varmistettu kolmen vuoden välein testaamalla, jollei esityksen 14 §:n 1 ja 2 momentista muuta johdu. Esityksen 14 §:n mukaan huojennusta testauksesta saisi, jos levitysvälineitä ei käytetä aineiden ruiskuttamiseen (esim. raemaisen kasvinsuojeluaineen levitys), kyseessä on reppuruisku tai levitysvälineen käyttö on erittäin vähäistä. Kuitenkin levitysvälineen testauksesta vapautumisen edellytyksenä on, että käyttäjä on suorittanut lakiesityksen 10 § mukaisen tutkinnon.

Lakiesityksen siirtymäsäännöksen (50 §) mukaan ammattimaiseen kasvinsuojeluaineiden levitykseen saa 26.11.2016 lukien käyttää vain testattua levitysvälinettä. Lakiesityksen 12 §:n mukainen levitysvälineiden kolmen vuoden testaamisväliä sovelletaan 2020 lähtien. Siihen saakka sovelletaan viiden vuoden testaamisväliä.

Lakiesityksen 41 §:n mukaan levitysvälineen testauksen laiminlyönnistä ja levityksestä ammattitoiminnassa ilman tutkinnon suorittamista voitaisiin tuomita kasvinsuojelurikkomuksesta sakkoon.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa vuosittain määräyksen metsäkeskusten suorittamasta metsälakien valvonta- ja tarkastustoiminnasta (tarkastusmääräys, viimeisin MMM määräys 9/11). Määräyksen mukaisesti metsäkeskukset tekee juurikäävän torjunnan kantokäsittelyn työnaikaisia tarkastuksia maastotarkastusohjeiden mukaisesti. Jokaisen puunhankkijan käyttämistä hakkuukoneista, joissa on kantokäsittelylaitteisto, tarkastetaan kauden aikana, torjuntakauden alkua painottaen, hakkuun yhteydessä vähintään 10 prosenttia.

Maa- ja metsätalousministeriön vuosittain hyväksymien maastotarkastusohjeiden mukaisesti juurikäävän torjunnan työnaikaisissa tarkastuksissa arvioidaan hakkuukoneen työnjälki hakkuukohteella (kuviolla). Tarkastuksen otantajoukkona on metsäkeskusten ylläpitämä luettelo kantokäsittelylaitteistolla varustetuista hakkuuko-

13.6.2011

neista ja puunhankkijoista. Tarkoituksena on, että työn toteuttaja ei saa tietoa suoritettavasta tarkastuksesta etukäteen.

Tarkastuksessa arvioidaan torjunta-aineen leviäminen puiden kannoille. Jos työn laatu todetaan virheelliseksi tai kelvottomaksi, ei kohteelle makseta tukea, ja koneyrittäjän on tehtävä levityslaitteeseen tarvittavat korjaukset ja/tai muutettava työmenetelmää ennen kuin seuraavista kohteista aletaan maksaa tukea. Tarvittaessa tehdään uusintatarkastus. Ellei levitysjälkeä saada kelpolliseksi, kantokäsittelystä ei makseta tukea. Lisäksi tarkastuksissa tehdään huomiot torjunta-ainepakkausten käsittelystä. Tarkastuksen tulokset toimitetaan tiedoksi koneen kuljettajalle ja koneyrittäjälle, työnjohdolle sekä metsänomistajalle. Lisäksi tarkastustuloksia käytetään torjunnan vaikuttavuuden tutkimuksissa.

Rahoitustuen kautta juurikäävän torjunta-aineiden levityslaitteiden toimivuus on jatkuvassa seurannassa. Kerran kolmessa vuodessa tapahtuvan tarkastuksen sijasta vaihtoehtona voisi olla myös omavalvonta, jonka toteutumista seurataan metsäkeskuksen tekemien tarkastusten yhteydessä.

Tapio esittää, että lakiesityksen 12 §:ää tarkennetaan tarpeen mukaan siten, että se mahdollistaa poikkeavan menettelyn hakkuukoneisiin kytkettyjen juurikäävän torjunta-aineiden levityslaitteiden tarkastukseen. Tarkoituksenmukainen menettely hakkuukoneisiin liitettyjen levityslaitteiden tarkastukseen tulee selvittää jatkotyönä.

Lentolevitys

Kasvinsuojeluaineiden lentolevitys olisi edelleen kielletty (20 §). Kuten voimassa olevassa laissa lentolevitys olisi kuitenkin mahdollista maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä metsässä kasvaviin puihin kohdistuvien laajojen hyönteis- tai sienituhojen torjumiseksi. Lentolevitystä koskevat säännökset vastaisivat pääsääntöisesti nykyistä lakia. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (torjunta-aineiden kestävä käytön aikaansaamiseksi) mukaisesti lentolevityksen edellytyksenä olisi, että verrattuna kasvinsuojeluaineen levitykseen maasta käsin lentolevitys tarjoaisi selkeitä etuja, niin että ihmisten terveyteen ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset ovat pienemmät (21 § 1 mom 1) -kohta). Levitysaluetta ei edellytettäisi enää merkittävän ennakkoon maastoon.

Metsätaloudessa lentolevityksiä tehdään lähinnä laajojen pistiäistuhojen torjuntaan. Käytännössä näissä tapauksissa levitys ei ole mahdollista maasta käsin ilman merkittäviä vaikutuksia ympäristöön.

Tapio katsoo, että laajojen pistiäistuhojen torjunta lentolevityksenä tulee olla edelleen mahdollista. Esityksen 21 § 1 momentin 1) -kohdan vaatimuksen toteuttamisesta ei saisi aiheutua uusia selvityselvöllisyyksiä.

Tapio esittää, että maa- ja metsätalousministeriön lentolevitystä koskevan asetuksen mahdollisen tarkennuksen yhteydessä selvitetään mahdollisuudet tarkentaa säännöksiä siten, että biologisen torjunnan valmistelu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa voidaan tehdä joustavasti ja tehokkaasti.

13.6.2011

Laki hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Esityksen mukaisella muutoksella oikeutettaisiin maanomistaja tai maanomistajat kustannuksellaan toteuttamaan ministeriön hyväksymät biologisen kasvinsuojelulain lentolevitystä koskevat torjuntatoimenpiteet.

Lentolevityksen valmistelu ja toteuttaminen vaatii huomattavat resurssit. Hyvästä valmistelusta huolimatta lentolevityksen teho ei ole täysin varma.

Laajojen pistiäistuhojen torjunnan haasteena on tunnistaa riittävän ajoissa laajamittaisen tuhon toteutuminen. On myös pelättävissä, että ilmastomuutoksen seurauksena laajojen metsätuhojen riski lisääntyy.

Tapiolla ei ole huomauttamista esitykseen lain 7a §:n muuttamisesta. Sen sijaan Tapio katsoo, että tällä muutoksella ei saa olla vaikutusta sen arviointiin, milloin torjunta lentolevityksenä tulee tehdä valtion kustannamana.

Tapio esittää, että tutkimukselle asetetaan tehtäväksi kehittää menettelyjä laajojen metsätuhojen esiintymisriskin tunnistamiseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta ehkäiseviin toimenpiteisiin osataan ryhtyä ajoissa. Ehkäiseviin toimenpiteisiin tulisi ryhtyä myös silloin kun uhkana on huomattavat kasvatappiot vaikka varsinainen puiden kuoleminen olisi kokonaisuutena vähäistä.

Helsinki 13.6.2011

TAPIO

Ritva Toivonen
johtajaPertti Syrjälä
viranomaistoiminnan asiantuntija